

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/43

Karar Sayısı : 2004/60

Karar Günü : 13.5.2004

Resmi Gazete tarih/sayı: 04.11.2004/25633

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Vezirköprü Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 13.10.1983 günlü, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 8.3.2000 günlü, 4550 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değiştirilen 112. maddesinin birinci fıkrası ile aynı Kanun'un 3. maddesiyle eklenen Ek 13. maddesinin Anayasa'nın 2., 11., 13., 36. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Alkollü araç kullanmak suçundan açılan dava sonucunda verilen kararın Yargıtay'ca bozulması üzerine yapılan yargılama sırasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 4450 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değiştirilen itiraz konusu 112. maddesinin birinci fıkrası ile aynı Kanun'un 3. maddesi ile eklenen Ek 13 . maddesi şöyledir:

1- “Madde 112 - (Değişik 1. fıkra: 4550 - 8.3.2000) Sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması hariç olmak üzere bu Kanundaki; hafif para cezasını veya bununla birlikte hafif hapis cezasını, belgelerin geri alınması ve iptali veya işyerlerinin kapatılması cezasını gerektiren suçlarla ilgili davalara trafik mahkemelerinde, bunların bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinde bakılır”.

2- “Ek Madde 13 - (4550 - 8.3.2000) Bu Kanunda yazılı suçlardan 48 inci maddede gösterilen “alkollü araç kullanmak” suçunu birinci ve ikinci defasında işlemek, 51 inci maddenin üçüncü fıkrasında geçen “bir yıl içinde hız sınırını 5 defa ihlal etmek”, 118 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı “100 ceza puanını doldurmak” suçlarından birinin tespiti halinde, sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması işlemlerine bu Kanunun 6 ncı maddesinde sayılan trafik görevlileri yetkilidir”.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 2., 11., 13., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Nurettin TURAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla 6.7.2000 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine sınırlama sorununun esas inceleme evresinde ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddî olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenilen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Birinci defa alkollü araç kullanmak suçundan, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca sanığın (B) sınıfı sürücü belgesinin üç ay süre ile geri alınmasına ilişkin kararın bozulması üzerine yapılan yargılama sırasında, itiraz konusu kuralları Anayasa'ya aykırı bulan mahkeme iptalleri için başvurmuştur. Bu durumda, davada itiraz konusu kuralların sadece alkollü araç kullanmak ve buna bağlı olarak sürücü belgesinin geçici olarak geri alınmasına ilişkin bölümleri uygulanabilecektir.

Açıklanan nedenlerle, 13.10.1983 günlü, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, 8.3.2000 günlü, 4550 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 112. maddesinin birinci fıkrasının "*Sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması hariç olmak üzere...*" bölümü ile 4550 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle eklenen Ek 13. maddesinin, "*... 48 inci maddede gösterilen "alkollü araç kullanmak" suçunu birinci ve ikinci defasında işlemek...*" bölümü dışında kalan kuralları, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin davada uygulayacağı kurallar olmadığından, bu kurallara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, yargı sürecinin uzun olması nedeniyle idari makamların olaya derhal el koyarak gereğini yapmasının, cezalandırmanın amaçlarından olan caydırıcılığı sağlayabileceği ve bu bağlamda, trafik terörünün önlenmesine yardımcı olabileceği düşünülebilirse de, kamu hürriyetinin yargı kararı olmadan kısıtlanması sonucunu doğuran bu duruma hukukun feda edilmemesi gerektiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 11., 13., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun itiraz konusu düzenlemeden önceki 112. maddesinde, bu kanundaki, hafif para cezasını veya bununla birlikte hafif hapis cezasını, belgelerin geri alınması ve iptali veya işyerlerinin kapatılması cezasını gerektiren suçlarla ilgili davalara trafik mahkemelerinde, bunların bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinde bakılacağı öngörülmüş, 8.3.2000 günlü, 4550 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile bu maddeye “*Sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması hariç olmak üzere*” ibaresi eklenmiştir. Aynı Kanun'un 3. maddesiyle 2918 sayılı Kanun'a eklenen Ek 13. maddede de “*Bu Kanunda yazılı suçlardan 48. maddede gösterilen “alkollü araç kullanmak” suçunu birinci ve ikinci defasında işlemek, 51. maddenin üçüncü fıkrasında geçen “bir yıl içinde hız sınırını 5 defa ihlal etmek”, 118. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı “100 ceza puanını doldurmak” suçlarından birinin tesbiti halinde, sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması işlemlerine bu Kanunun 6. maddesinde sayılan trafik görevlileri yetkilidir*”denilerek sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınmasına ilişkin uyuşmazlıklar adli yargının görev alanından çıkarılmıştır.

Anayasa'nın 7. maddesine göre, yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Yasakoyucu, ceza hukuku alanında toplumsal gereksinimlerin zorunlu kıldığı yasal düzenlemeleri yaparken, Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımların türü ile nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici neden olarak kabul edileceği ya da önceden adli suç kapsamındaki bir eylemin, ortaya çıkan yeni olgular karşısında idari yaptırıma bağlanarak cezalandırma yetkisinin trafik zabıtasına verilmesi gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

Toplumsal sonuçları bakımından doğurduğu tehlikenin ağırlığına göre, kimi eylemlere idarenin bizzat müeyyide uygulaması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumlarda, yargılamanın genel usul kurallarına göre yapılması, yargı organlarının mevcut iş yükünü daha da artıracak gibi bu suçları işleyenlerin, çoğu kez daha ağır suçlar işlediği iddiasıyla haklarında soruşturma yürütülen sanıklarla birlikte mahkeme huzuruna çıkarılarak kimi olumsuzluklarla karşılaşmalarına da neden olabilecektir. Öte yandan, hukuka aykırı farklı nitelikteki eylemlerin aralarında hiçbir ayırım yapılmadan aynı tür yaptırıma bağlı tutulması cezadan beklenen önleme ve caydırıcılık gibi amaçlara ulaşılmasını da engelleyebilecektir. Nitekim, bu sakıncaları önlemek amacıyla, birçok çağdaş ülke hukukunda önemsiz görülen bazı fiiller ceza hukuku alanından çıkarılarak idari yaptırımlara konu edilmektedir.

Öğretide de kabul edildiği gibi, idarenin, bir yargı kararına gerek olmaksızın yasaların açıkça verdiği bir yetkiye dayanarak İdare Hukukuna özgü yöntemlerle, doğrudan doğruya uyguladığı yaptırımlara “idarî yaptırım” denilmektedir. İtiraz konusu kurallarla birinci defa alkollü araç kullanma eylemine yönelik olarak uygulanması öngörülen sürücü belgesinin geri alınması da bu anlamda bir idari yaptırımdır.

Yasakoyucu, takdir yetkisini kullanarak, itiraz konusu kurallarla 2918 sayılı Yasa'nın önceden adliye mahkemelerinin görevinde olan birinci defa alkollü araç kullanmak eylemini idari bir suç haline getirerek, bu görevi trafik zabıtasına devretmiştir. Böylece, Yasa'nın kimi

kurallarıyla hukuka aykırılıkları kabul edilen eylemlere uygulanacak yaptırımın, bunların ağırlığına göre kişiselleştirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu yaptırımlara karşı kuşkusuz hukuk devletinin gereği olan yargı yolu da açıktır.

Öte yandan, Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan “*idarenin kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamayacağı*”na ilişkin kuralın gerekçesinde, fıkranın kişi hürriyetinin ağır tahdidini teşkil eden hapis cezalarının yalnız mahkemelerce hükmedilebileceği, yani bunun bir “idari müeyyide” olarak (mesela disiplin cezası) idare tarafından uygulanamayacağı esasını getirdiği belirtilmektedir. Bu durumda, idareye yasayla hürriyeti bağlayıcı cezalar dışında para cezası, disiplin cezası ya da belli bir haktan geçici olarak yoksun kılma gibi yaptırımlar uygulama yetkisi verilmesine Anayasal engel bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibareler Anayasa'nın 2., 11. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VI.SONUÇ

13.10.1983 günlü, 2918 sayılı “Karayolları Trafik Kanunu”nun;

1- 8.3.2000 günlü, 4550 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 112. maddesinin birinci fıkrasının, “Sürücü belgelerinin geçici olarak geri alınması hariç olmak üzere...”,

2- 4550 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle eklenen Ek 13. maddesinin, “... 48 inci maddede gösterilen “alkollü araç kullanmak” suçunu birinci ve ikinci defasında işlemek,...”,

bölümlerinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 13.5.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY
Üye	Üye	Üye
Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN

Esas Sayısı : 2000/43
Karar Sayısı : 2004/60

Üye

Fazıl SAĞLAM

Üye

A. Necmi ÖZLER